

TEST ZNALOSTÍ

Celkem 30 bodů

Potřebné vybavení: psací potřeby

Základním motivem pro okresní kolo letošního ročníku Geografické olympiády bude ŽIVOT MĚSTA. Ukážeme si, že i na prakticky místní úrovni lze diskutovat širokou škálu geografických fenoménů.

1

3,5 bodu

V řadě zemí sledujeme rychlý růst okrajových oblastí měst, kam se stěhují převážně příslušníci středních a vyšších příjmových vrstev obyvatelstva.

a) Jak se tento proces nazývá?

suburbanizace

Hodnocení: za správnou odpověď 1 bod

Řešení: viz text

b) Vyberte charakter zástavby, která bude výsledkem popisovaného procesu:

I.

II.

III.

IV.

Řešení: obrázek II.

Hodnocení: za správnou odpověď 0,5 bodu

c) **Zakroužkujte v každém řádku jev, který bude pravděpodobně spojen s životem v těchto oblastech.**

- a. **Nízká nezaměstnanost** / vysoká nezaměstnanost
- b. **Nízký průměrný věk** / vysoký průměrný věk
- c. **Ranní dopravní špička** / polední dopravní špička
- d. Lepší občanská vybavenost / **horší občanská vybavenost**

Hodnocení: za každý správně vybraný jev 0,5 bodu.

Řešení: viz text

2

8 bodů celkem

Dalším fenoménem pozorovatelným ve městech je gentrifikace. Jedním z evropských příkladů je proměna vnitřní čtvrti Berlína – Prenzlauer Berg.

a)

4 body

Do textu doplňte chybějící informace.

Tato čtvrť má dlouhou historii. Díky průmyslovému rozmachu v **19.** století zde vyrostla hustě osídlená dělnická čtvrť. Zásadní proměnu přinesl rok **1990**, kdy došlo ke znovusjednocení Německa. V rámci procesu gentrifikace došlo k **revitalizaci/obnově/rekonstrukci/přestavění/opravě (možno uznat i další slova podobného významu)** zástavby této čtvrti a zlepšení její občanské vybavenosti (například školy a parky). Prenzlauer Berg je dnes synonymem pro atraktivní čtvrť s kavárnami a moderními byty. Negativním sociálním důsledkem této přeměny je **vytlačování/odchod/odliv/vystěhování (možno uznat i další slova podobného významu)** původních obyvatel.

Hodnocení: za každé správné doplnění 1 bod.

Řešení: viz text

b)

4 body

Rozhodněte, komu z nabízených respondentů bude pravděpodobně patřit konkrétní výpověď.

Nabídka respondentů:

- A: důchodce, který pracoval ve zdejší plynárně
B: zřizovatel jedné z prvních internetových kaváren v Berlíně
C: asistent pedagoga
D: soudce, absolvent místního gymnázia

Když jsem tu studoval, čtvrť byla zanedbaná a nepříliš bezpečná. Dnes má kvalitní bydlení, služby a kulturu. Chápu, že někteří nejsou spokojeni, ale z hlediska života a komfortu je to krok správným směrem.

Respondent: **D**

Ulice jsou dnes hezčí a čistší a spousta starých továren už zmizela. Ale většinu lidí, které jsem znal, tu už nepotkáte. Je to jiná čtvrť než dřív – možná hezčí, ale ne už pro nás.

Respondent: **A**

Líbí se mi, že je tu zeleň, kavárny a doprava. Ale bydlení je drahé a já si ho mohu dovolit jen díky spolubydlení a dlouhodobé smlouvě. Hodně mých kolegů už se bohužel odstěhovalo.

Respondent: **C**

V posledních letech tu přibývá galerií a nóbl kaváren. Když jsme před lety začínali s jedním z prvních projektů, byla čtvrť ještě trochu nedotčená a levná. Tehdy tu byla spousta studentů, ideální prostředí pro můj záměr.

Respondent: **B**

Hodnocení: za každé správné doplnění 1 bod.

3

6 bodů celkem

V následující úloze se zaměříme na téma, které, zvláště v některých oblastech světa, může výrazně ovlivnit život ve městě – na přírodní katastrofy.

a)

1,5 bodu

Z nabídky měst označte tři, která budou mít čtenější případy zemětřesení než ostatní. V případě označení více než tří měst nezískáte žádné body.

Wellington, New York, **Vancouver**, Řím, **Vladivostok**, Rio de Janeiro

Hodnocení: za každé správně vybrané město 0,5 bodu; za chybně vybrané město se body neodečítají. V případě označení více než tří měst nejsou uděleny žádné body.

Řešení: viz text

b)

4,5 bodu

Uved'te k jednotlivým městům, která byla postižena záplavami, pravděpodobnou příčinu těchto záplav – vycházejte z polohy měst. Přiřaďte k uvedeným městům fotografie, které dané záplavy zachycují.

I. Karáčí	(letní) monzun / monzunové deště	obrázek: B
II. Miyako	tsunami	obrázek: C
III. Winnipeg	tání sněhu / vysoký úhrn srážek	obrázek: A

Hodnocení: Za každou správně uvedenou příčinu 1 bod. Za každou správně přiřazenou fotografii 0,5 bodu.

Řešení: viz text

A

B

C

4**3 body celkem**

Přírodní fenomény nejsou jediné, které mohou z prosperujícího sídla učinit město duchů. V následujícím cvičení se zaměříme na to, jak se v rámci několika desetiletí stalo, že populace jednoho města klesla méně jak na polovinu, zatímco u druhého města se více jak zdesetinásobila.

a)**1 bod**

Podívejte se na následující fotky zachycující části dvou amerických měst a určete, o která města se jedná. K určení města vám může napovědět i jejich poloha na slepé mapě.

A**B**Město A: **San Francisco**Město B: **Detroit****Hodnocení:** za každé správně určené město 0,5 bodu.**Řešení:** viz text

b)

2 body

Vyberte hlavní (primární) důvod, proč u města A došlo k výraznému nárůstu počtu obyvatel, zatímco u města B k jeho poklesu.

Město A – hlavní důvod nárůstu počtu obyvatel:

- investice do nových rezidenčních čtvrtí
- investice do průmyslových zón
- **rozvoj IT a technologického sektoru**
- zlepšení dopravní infrastruktury a dostupnosti města
- zvýšení počtu kulturních a volnočasových zařízení
- přesun výrobních podniků z centra na periferii
- zavedení daňových úlev pro nové obyvatele

Město B – hlavní důvod poklesu obyvatel:

- zvýšení daní a nákladů na bydlení
- odchod mladých a kvalifikovaných obyvatel do jiných regionů
- zhoršení dopravní dostupnosti a služeb
- **úpadek automobilového a těžkého průmyslu**
- nižší výnosnost zemědělské půdy v okolí města
- přísné městské regulace zvyšující náklady na život

Hodnocení: Za každý správně vybraný důvod 1 bod.

Řešení: viz text

5

2 body celkem

Města sama ovlivňují výrazně životní prostředí kolem sebe. Známým příkladem je problematika tzv. heat islands – tepelných ostrovů.

a)

1 bod

Vysvětlete, jak se liší albedo městské zástavby od volné krajiny.

Hodnocení: Za správném porovnání albeda, tj. městská zástavba nižší albedo (sluneční světlo se méně odráží, respektive je více pohlcováno) než volná krajina 1 bod. Soutěžící nemusí použít přímo pojem albedo, důležité je, aby z vysvětlení bylo jasné, jak se městská zástavba v tomto ohledu liší od volné krajiny. Neuznávat pouhé tvrzení typu „město je teplejší“ bez vysvětlení vztahu k albedu.
Ukázkové řešení: Povrchy ve volné krajině mají zpravidla vyšší albedo (odrážejí více světla) než tmavé povrchy (asfalt, beton, tmavé střechy) převážně tvořící městskou zástavbu.

b)

1 bod

Vysvětlete, jak biologické procesy rostlin pomáhají ochlazovat jejich bezprostřední okolí.

Hodnocení: Hodnocení se zaměřuje na pochopení mechanismu ochlazování rostlin. Formulace soutěžícího může být volná, důležité je, aby bylo zmíněno odpařování vody (transpirace) a spotřeba energie/tepla z okolí. Při zmínce transpirace/odpařování, ale opomenutí efektu odčerpávání tepla/energie z okolí – 0,5 bodu. Neuznávat pouhá tvrzení „rostliny ochlazují“ bez vysvětlení mechanismu či tvzení obsahující nesprávná tvrzení (jako např. „rostliny snižují teplotu chemickou reakcí“, nebo stínění okolí – nejedná se o biologický proces).

Ukázkové řešení: Rostliny transpirují – odpařují vodu ze svých povrchů (listů). Na odpaření vody se spotřebovává energie/teplo z okolí.

6

4,5 bodu celkem

Ačkoli si člověk dokáže vlastní životní prostředí značně přizpůsobit, míra srážek a teplotní poměry jsou do značné míry dané polohou daného města.

a)

2,5 bodu

Seřadte města podle průměrných měsíčních teplot v zimě.

Města: Alžír, Malabo, Novosibirsk, Praha, Londýn

Pořadí od nejvyšších teplot k nejnižším:

1. Malabo
2. Alžír
3. Londýn
4. Praha
5. Novosibirsk

Hodnocení: Za každé správné umístění 0,5 bodu.

Řešení: viz text

b)

2 body

Pojmenujte dva hlavní faktory, které při seřazování v podúloze a) musíte brát v úvahu (pokud neznáte průměrné měsíční teploty z paměti).

Hodnocení: za každý faktor 1 bod

Řešení: zeměpisná šířka (lze i vzdálenost od rovníku / vzdálenost od pólu); vzdálenost od moře (lze i vzdálenost od oceánu / míra kontinentality)

7

3 body celkem

Na život města nemá vliv pouze jeho absolutní geografická poloha – tedy vyjádřená zeměpisnými souřadnicemi. Neméně důležitá je i poloha relativní: vzdálenost od ekonomického centra regionu, vzdálenost ekonomického centra regionu od ostatních nadregionálních center apod.

a)

1,5 bodu

Zakroužkujte pravdivé výroky o aglomeraci. Pravdivých výroků může být nula až tři.

i) Vymezujeme ji na základě shodného charakteru zástavby.

ii) Vztahy jednotlivých správních celků v aglomeraci můžeme hierarchizovat.

iii) Tato oblast je soustavně zastavěná – veškerá zástavba na sebe přímo navazuje.

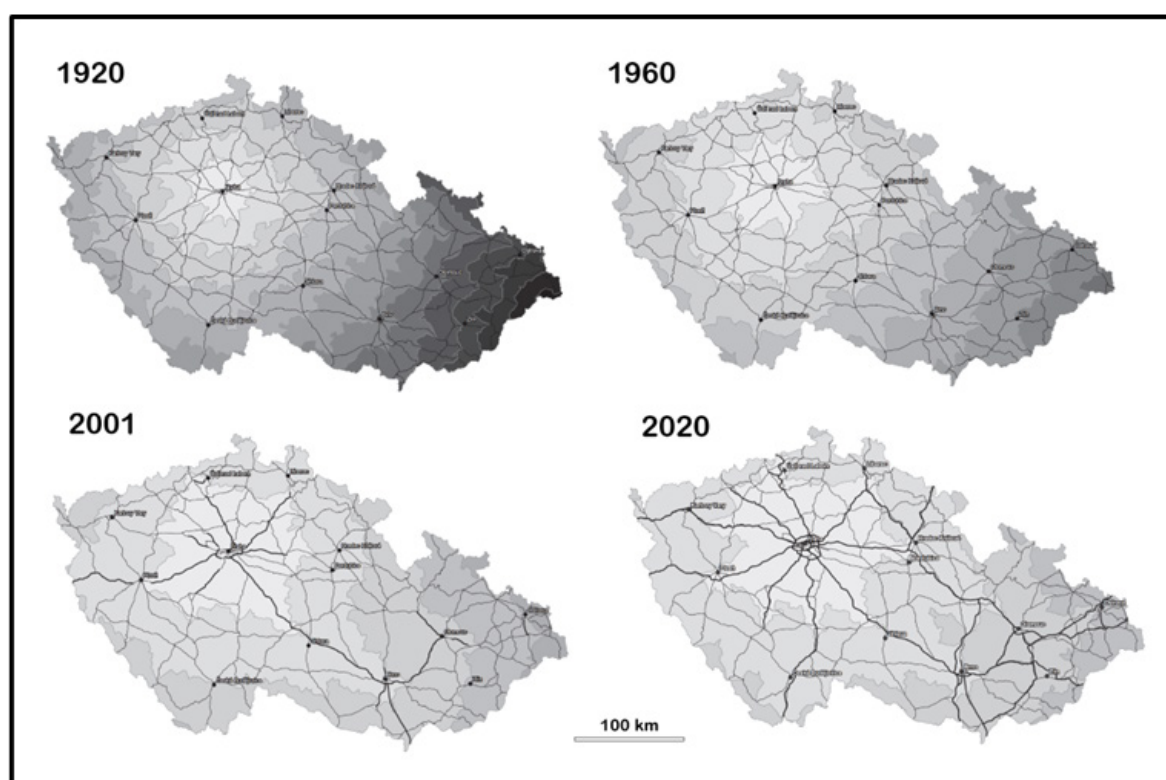
Hodnocení: za každý správně posouzený výrok 0,5 bodu.

Řešení: viz text

b)

1,5 bodu

Zaměřte se na mapy v rámečku níže a pojmenujte co nejpřesněji jev, který znázorňují.

Znázorněný jev: **Dostupnost Prahy v hodinách silniční dopravou**

Hodnocení: Za zmínění dopravní dostupnosti – 0,5 bodu; za uvedení Prahy – 0,5 bodu; za specifikování typu dopravy (silniční / autem) – 0,5 bodu.

Řešení: viz text